

PEDAGOGIK TARBIYANING ILMIY ASOSLARI VA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR

Guliston davlat universiteti

Raqamli iqtisodiyoti va innovatsiyalar fakulteti tyutori

Narquziyev Yusufbek Yunusbekovich

Annotatsiya: Ushbu tezisdagi pedagogik tarbiya shaxsni har tomonlama rivojlantirishning asosiy yondoshu va zamonaviy yondashuvlarini ta'lim va tarbiya jarayonining samaradorligini, kelgusida innovatsion texnologiyalarni joriy etish, shaxsga yo'naltirilgan yondashuvlarni rivojlantirish va milliy qadriyatlarni saqlab qolish hamda pedagogik tarbiyaning asosiy yo'nalishlari ko'rsatib o'tilgan.

Kalit sozlar: Pedagogika, Pedagogik tarbiya, Zamonaviy pedagogika, Pedagogik innovatsiyalar, STEAM yondashuvi, Milliy tarbiya.

Abstract: This thesis outlines the main approaches and modern approaches to the comprehensive development of the personality in pedagogical education, the effectiveness of the educational and upbringing process, the future introduction of innovative technologies, the development of person-oriented approaches and the preservation of national values, as well as the main directions of pedagogical education.

Keywords: Pedagogy, Pedagogical education, Modern pedagogy, Pedagogical innovations, STEAM approach, National education.

Pedagogika – bu inson tarbiyasi, ta'lim va ta'lim jarayonlarini o'rganadigan fan. U insonning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashga yo'naltirilgan nazariy va amaliy bilimlarni o'z ichiga oladi. Pedagogika tarixi uzoq asrlarga borib taqaladi va u jamiyat ehtiyojlari asosida rivojlanib kelgan. Bugungi kunda pedagogikada zamonaviy texnologiyalar, psixologik yondashuvlar va innovatsion usullar muhim o'rin egallamoqda.

Pedagogika quyidagi asosiy vazifalarni bajaradi:

1. Tarbiyaning maqsad va vazifalarini aniqlash: Insonning ma'naviy va axloqiy jihatdan rivojlanishini ta'minlash.
2. Ta'lim jarayonini loyihalashtirish va boshqarish: Ta'limning mazmuni, shakli va metodlarini ishlab chiqish.
3. Shaxsning individualligi va imkoniyatlarini hisobga olish: Har bir o'quvchining qobiliyatlarini rivojlantirishga ko'maklashish.
4. Insoniyat tajribasini avlodlarga uzatish: Fan, texnika, madaniyat va boshqa sohalardagi bilimlarni o'rgatish¹.

¹ Tolipov U. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. T., «Fan» 2006 Usmonboeva M.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlar bugungi pedagogika ilmiy-texnik taraqqiyot, jamiyat ehtiyojlari va global muammolarni hisobga olgan holda rivojlanmoqda. Asosiy yondashuvlar quyidagilardan iborat:

1. Innovatsion pedagogika: Ta'limda yangi texnologiyalar, masalan, sun'iy intellekt va virtual reallikni qo'llash.
2. Kompetensiyaga yo'naltirilgan ta'lim: O'quvchilarda amaliy ko'nikmalar va zamonaviy dunyo talablariga mos bo'lgan malakalarni shakllantirish.
3. Shaxsga yo'naltirilgan pedagogika: Har bir o'quvchining ehtiyoj va qobiliyatlarini individual hisobga olish.
4. O'yin texnologiyalari va kreativ yondashuv: Ta'lim jarayoniga qiziqish uyg'otish va motivatsiyani oshirish uchun interaktiv usullardan foydalanish.

Pedagogik innovatsiyalar va texnologiyalar so'nggi yillarda pedagogik texnologiyalar ta'lim sifatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda:

Masofaviy ta'lim platformalari (Coursera, Khan Academy) yordamida global ta'lim imkoniyatlari kengaymoqda. STEAM yondashuvi (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) bolalarning ijodiy va texnik qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi². Interaktiv doskalar va mobil ilovalar ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. Pedagogik tarbiya shaxsning ma'naviy, intellektual, axloqiy va jismoniy jihatdan shakllanishiga qaratilgan jarayon bo'lib, uning ilmiy asoslari jamiyat ehtiyojlari va insoniyat tajribasi asosida rivojlangan. Bugungi kunda pedagogik tarbiyani samarali tashkil qilish uchun uning nazariy va amaliy jihatlarini zamonaviy texnologiyalar bilan boyitish zarurdir. Ushbu maqolada pedagogik tarbiyaning asosiy tamoyillari va zamonaviy yondashuvlari tahlil qilinadi. Pedagogik tarbiyaning ilmiy asoslari³. Pedagogik tarbiyaning ilmiy asoslari o'rganilayotgan fanlararo yondashuvlarga, jumladan, psixologiya, sotsiologiya va falsafa bilan uzviy bog'liqdir. U quyidagi omillarni o'z ichiga oladi:

1. Tarbiyaning maqsadi va vazifalari:

- 1-Shaxsni jamiyat talablariga mos ravishda tarbiyalash.
- 2-Insonning individual imkoniyatlarini rivojlantirish.
- 3-Ijtimoiy va madaniy qadriyatlarni avlodlarga yetkazish.

2. Pedagogik qonuniyatlar

Tarbiya va rivojlanish o'rtasidagi bog'liqlik.

Tarbiyaning uzluksizligi va izchilligi.

Shaxsning ijtimoiy tajriba orqali shakllanishi.

3. Ilmiy-metodik yondashuvlar

Tarbiya usullarini ilmiy asoslash va pedagogik tajribalar orqali sinovdan o'tkazish.

Ta'lim-tarbiyada innovatsion texnologiyalardan foydalanish.

² <http://coursera.org>

³ Tolipov U. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. T., «Fan» 2006 Usmonboeva M.

Zamonaviy pedagogik tarbiya tamoyillari

Hozirgi kunda pedagogik tarbiyada quyidagi tamoyillar dolzarb hisoblanadi:

1. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv har bir bolaning individual xususiyatlarini hisobga olish va uning rivojlanishi uchun sharoit yaratish.

2. Kompleks yondashuv

Tarbiya jarayonida axloqiy, jismoniy, ma'naviy va intellektual rivojlanishni birgalikda qo'llab-quvvatlash.

3. Innovatsion texnologiyalarni qo'llash

Masofaviy ta'lim va interaktiv usullar orqali tarbiyaning qamrovini kengaytirish.

4. Tarbiya va ta'limning integratsiyasi.

Ta'lim jarayonida tarbiyaviy maqsadlarni uzviy ravishda birlashtirish.

Pedagogik tarbiyada zamonaviy texnologiyalarni qo'llash jarayonning samaradorligini oshiradi. Quyida ularning ba'zilar keltirilgan:

1. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT)

Masofaviy o'quv platformalari, elektron kitoblar va multimediya vositalari orqali tarbiya jarayonini boyitish.

2. STEAM yondashuvi

Ilm-fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematikani integratsiya qilgan holda bolalarning ijodiy va texnik qobiliyatlarini rivojlantirish.

3. O'yin asosidagi ta'lim

Didaktik o'yinlar orqali o'quvchilarning qiziqishini oshirish va bilimlarni mustahkamlash.

4. Ijtimoiy-emotsional rivojlanish

Bolalarda empatiya, ijtimoiy muloqot va his-tuyg'ularni boshqarish ko'nikmalarini shakllantirish.

Milliy tarbiya usullari mahalliy qadriyatlar va an'analar asosida shakllansa, umumjahon tajribasi global muammolar va zamonaviy talablarga javob beradi.

Tarbiya jarayonida quyidagilarni hisobga olish muhim:

Milliy qadriyatlarni saqlab qolish va rivojlantirish.

Dunyoviy bilimlarni o'zlashtirish va amaliyotga tatbiq qilish.

Jamiyatda tolerantlik va ko'p madaniyatlilikni targ'ib qilish.

Pedagogika – bu insonni hayotga tayyorlash va jamiyatda o'z o'rnini topishga yordam beruvchi muhim fan. U doimo rivojlanishda bo'lib, jamiyat talablariga mos ravishda o'zgarib boradi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar va texnologiyalar ta'lim sifatini oshirishga, shaxsning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashga ko'maklashadi. Shu sababli, pedagogikani chuqur o'rganish va uni amaliyotga tatbiq etish – kelajak taraqqiyotining muhim shartidir⁴.

⁴ <http://coursera.org>

Foydalangan adabiyotlar

1. <http://coursera.org>
2. Tolipov U. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. T., «Fan» 2006
Usmonboeva M.

